

MITEN TUTKIJAA PITÄISI ARVIOIDA?

Tutkimuskulttuuri ei ole staattista vaan jatkuvasa muutoksessa. Juuri nyt yksi muutoksen aiheuttajista on tutkimusyhteisön, rahoittajien ja yhteiskunnan yhteinen toive ja vaatimus tutkimuksen uudeltaisesta avoimuudesta. Avoimuus on aina ollut tutkimuksen perusarvoja, mutta digitaalisten työkalujen yleistyessä ja yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen lisääntyessä on tärkeää määritellä ja pohtia entistä syvemmin avoimuuden suhdetta tutkimuskulttuuriin.

Tutkimuskulttuurin muutoksen ytimessä on tutkijanarviointi. Arvioinnin käytännöt ohjaavat tutkijan työtä. Arvioinnilla tutkimusyhteisö määrittelee sen, mikä tutkijan työssä on tärkeää ja millä kriteereillä tutkija voi edetä työurallaan sekä saada apurahoja ja uusia työtehtäviä. Jos tutkimuksen avoimuutta halutaan edistää, täytyy avoimuuden näkyä siis yhtenä kriteerinä tutkijanarvioinnissa.

Nykyistä tutkimusjulkaisuihin keskittyvää tutkijanarviointia on usein kritisoitu siitä, että se kaivataa näkemystä hyvästä tutkijan työstä ja osaaamisesta. Usein kritiikin kohteena on perinteinen tapa arvioida tutkijaa sen mukaan, missä lehdessä hänen tutkimuksiaan on julkaistu. Tutkimusyhteisö puhuu hyvin yhtenäisesti muutoksen puolesta, ja kansainvälisesti tutkijanarvioinnin uudistamista on esitetty Dora-julistuksessa ja Leidenin manifestissa.

Miten suositukset luotiin?

Myös suomalainen tutkimusyhteisö on pohtinut, miten tutkijanarviointia tulisi uudistaa entistä vastuullisemmaksi. Tieteellisen seurain valtuuskunta kokosi syksyllä 2018 työryhmän pohtimaan tutkijan arvioinnin uudistamista. Työryhmä koostui laajasti tutkimuskentän edustajista ja haki mahdollisimman moniäänisesti ajatuksia siitä, miten arvioinnin tulisi muuttua, jotta se heijastaisi ja tukisi tutkimuskulttuurin muuttamista avoimemmaksi ja vastuullisemmaksi. Työryhmä laati keskustelun ja avoimen kommentoinnin kautta suosituksen vastuulliseen tutkijanarviointiin.

Vastuullisen tutkijanarvioinnin suositukset kytkeytyvät laajemmin myös Avoimen tieteen edistämiseen. Avoimen tieteen koordinaatioissa toimii Toimintakulttuurin avoimuuden asiantuntijaryhmä, jonka tehtävänä on etsiä muutoksen ajureita ja mahdollisia kapeikkoja. Kulttuurinmuutos on hidas ja säännöllisyyttä kaihtava prosessi eikä sitä voi varmuudella ohjata tai sen edistymistä ennustaa. Avoimen tieteen ja tutkimuksen kohdalla kulttuurimuutoksen haasteita ja mahdollisuuksia on tunnistettu ja niistä tärkeimpänä nostettu esiin tutkijan arvioinnin muuttaminen.

Suosituksen keskeinen viesti

Suosituksen ytimenä on ohjata pohtimaan arvioinnissa, mikä tutkijan työssä ja työn tuloksissa on lopulta arvokasta ja toivottua. Suosituksessa ohjeistetaan pohtimaan, miten tutkijaa arvioitaessa painotetaan opetusta, yhteiskunnallista vuorovaikutusta, toimintaa tutkimusyhteisössä sekä tutkimuksen eettisyyttä ja avoimuutta. Yhteisesti nämä muodostavat tutkimuksen vastuullisuuden perustan.

Valmiita vastauksia suositus ei kuitenkaan anna. Suositus antaa tilaa erilaisille painotuksille tutkijuudessa ja tutkimuksessa, mutta kutsuu kaikki pohtimaan, mitä niiden tulisi olla. Lisäksi suositus kehottaa tuomaan painotukset avoimesti ja läpinäkyvästi esille, jotta tutkimuksen lisäksi myös tutkijanarviointi olisi mahdollisimman avointa.

Vastuullisen tutkijanarvioinnin suositukset julkaistaan avointiede.fi-verkkosivulla joulukuussa 2019.

Avoimen tieteen koordinaatio – Tieteellisten seurain valtuuskunta